UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

6 Aut caput, aut lingua delatori capuletur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

C. II. ¶ *Nec qui parcit, eſt amicus, nec qui verberat, inimicus.*

Idem *ad Vincentium Donatiſtam, & Rogatiſtam, epiſt. 48.*

NOn *a* omnis, qui parcit, amicus eſt, nec omnis, qui verberat inimicus. Meliora ſunt vulnera amici, quàm voluntaria oſcula inimici. Melius eſt cum ſeveritate diligere, quàm levitate decipere. ¶ Vtilius eſurienti panis tollitur, ſi de cibo ſecurus juſtitiam negligebat, quàm eſurienti panis frangitur, ut injuſtitiæ ſeductus acquieſcat. ¶ Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicum excitat, ambobus moleſtus, ambos amat. Quis nos poteſt amplius amare, quàm Deus? Et tamen nos non ſolùm docere ſuaviter, verùm etiam ſalubriter terrere non ceſſat. Fomentis lenibus, quibus conſolatur, ſæpe etiam mordaciſſimum medicamentum tribulationis adjungens, exercet fame Patriarchas, *b* etiam pios & religioſos; populum contumacem pœnis gravioribus agitat; non aufert ab Apoſtolo *c* ſtimulum carnis tertiò rogatus, ut virtutem in infirmitate perficiat. *& infrà.* ¶ Noveris 1 aliquando furem avertendis pecoribus pabulum ſpargere, aliquando paſtorem flagello ad gregem pecora errantia revocare.

1 ¶ Noveris] *Apud B. Auguſtinum legitur*, & noveris, *pendetq́ hæc pars ex ſuperiore periodi parte*, & putas nullam vim adhibendam eſſe homini, &c.

C. III. ¶ *Non odio habetur, ſed diligitur, qui caſtigatur & corripitur.*

Item ex ſermone 84. Ambroſii, *qui ſic incipit.* [*Amarior fortaſſe.*]

NOn oſculatur ſemper pater filium, ſed & aliquando caſtigat. Ergo, quando caſtigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas ſuas, quæ dulciores ſunt, cùm amariſſimè *d* inferuntur. Dulcior enim eſt religioſa caſtigatio, quàm blanda remiſſio. Vnde ait propheta *e*, [Dulciora ſunt vulnera amici, quàm voluntaria oſcula inimici.]

Ex his verbis datur intelligi, quòd magis confert utilitati fraternæ, qui crimen accuſando vel indicando perſequitur, quàm qui celando fovere nititur. Euſebius *autem Papa contrà ſtatuere videtur, dum aliorum crimina ſponte confitentes in Epiſcoporum accuſatione recipi prohibet, dicens epiſt. prima ad Epiſcopos Galliæ.*

C. IV. ¶ *Ad accuſationem non admittantur aliorum crimina ſponte confitentes.*

ILli, *f* qui aut in fide catholica, aut inimicitia ſuſpecti ſunt, ad pulſationem Epiſcoporum non admittantur: quia veritatem profeſſionis infidelitas & inimicitia impedire ſolet. Nec illi credendi ſunt, aut admittendi, quia aliorum ſponte crimina confitentur. Et ideò replicanda eſt ſollicitè veritas, quam ſponte prolata in illis vox habere non poteſt. Hanc diverſis cruciatibus è latebris ſuis religioſus *g* tortor exigere debet, ut dum pœnis corpora ſubjiciuntur, quæ geſta ſunt, fideliter, & veraciter exquirantur.

C. V. ¶ *De eodem.*

Item *in proverbiis, c. 11.*

QVi ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum. *Item infrà ca. 25.* Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in jurgio citò, ne poſtea emendare non poſſis, cùm dehoneſtaveris amicum tuum.

Sed aliud eſt ex charitate aliorum crimina deferre, ut quos ſecreta admonitione corrigere non poſſumus, convictos judicis ſententia corripiat: atq; aliud inſidiando falſa objicere, vel inſultando vera facilè exprobrare. Illud verò charitatis, hoc autem impietatis eſt officium. Unde in eiudem proverbiis, cap. 12. *dicitur.* [*Verba impiorum inſidiantur ſanguini: os juſtorum liberabit eos.*] *& infrà.* [*Qui quod novit loquitur, judex* 1 *juſtitiæ eſt: qui autem mentitur, teſtis eſt fraudulentus.*] *Item.* ¶ [*Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem teſtis eſt repentinus, concinnat linguam mendacii.*] *Item c. 13.* ¶ [*Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem inconſideratè* 2 *loquitur, ſentiet mala.*] *& infrà.* [*Verbum mendax juſtus deteſtabitur: impius autem confundit, & confundetur.*] *Item Auguſtinus in Pſal. 37.* [*Si aliquando* 2 *humana infirmitate pedes noſtri in aliquod peccatum moventur, inſurgunt linguæ iniquiſſimorum inimicorum, cùm fuiſſet miſerendum: irrident impii, unde dolent pii.*]

1 ¶ Iudex] *Sic in bibliis etiam Compluti & Antuerpiæ impreſſis. Sed in nonnullis manuſcriptis habetur*, index. *Græcè autem* ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀναγγέλλει δίκαιος, ὁ δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος. *id eſt*, clarum teſtimonium dat juſtus, teſtis autem injuſtorum doloſus.

2 ¶ Si aliquando] *Hic verſiculus videtur ſumptus partim ex verbis B. Auguſtini, partim ex gloſſa marginali, & interlineari: in eundem locum ex eod.* B. Auguſtino & Caſſiodoro.

QVÆSTIO VI.

1 ps QVi *autem, quod intulit, probare non valet, puniendus eſt.*

C. I. ¶ *Puniatur, qui aliis falſa intulerit.*

Unde Hadrianus Papa *ait in capitulis*, b *c. 41.*

OMnis, *c* qui aliis falſa intulerit, puniatur, & pro falſitate ferat infamiam.

C. II. ¶ *De eodem.*

Item Gregorius Papa.

QVi calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam ſi probaſſet, reus utique ſuſtineret.

¶ *Hic Gratianus partem ſequentis capituli, quaſi quandam per ſe ſententiam, quod non rarò ſolet, proponit.*

C. III. ¶ *Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat.*

Item *in regeſto.*

QVia *d* juxta canonicas Patrum ſententias, qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam ſi probaſſet, reus utique ſuſtineret, ac per hoc, quia ſubdiaconus crimen Diacono probare non potuit, quoniam impoſitionem manus (qua carere non potuiſſet) non habuit, non ſolùm 1 ſacerdotio & officio caruit, ſed tanquam revera infamis meruit verberibus caſtigari. Nam cui cum tribus teſtibus, veluti laico crimen quodlibet approbatur, non eſt mirum, quod objecit dum probare non ſufficit, ſi corporali infamiæ, quemadmodum laicus, ex juris ſimilitudine ſubjugatur. Quod enim eſſet Diacono gradum amittere, hoc fuit ſubdiacono famæ plenitudine caruiſſe. ¶ *In regeſto B. Gregorii hæc non ſunt inventa, ſed habentur nomina in vita ipſius à Ioan. Diacono ſcripta lib. 4. c. 31. Is enim poſtquam citavit epiſtolam 66. libri noni, Anthemio ſubdiacono ſcriptam, inde iſta colligit.* Idcirco Gregorius non probantem quod objecerat ſubdiaconum officio jubet privari, quia juxta canonicas patrum ſententias, qui calumniam, &c. *uſq; ad finem. Sicut autem caput hoc ex Ioan. Diacono ſumptum eſt, ita in Decretalibus caput primum tit. de calumniat. ex ipſa Gregorii ad Anthemium epiſtola eſt acceptum.*

1 ¶ Solùm] *Vox iſta abeſt ab originali, ſed ob gloſſam non eſt inducta.*

Codice libro primo, titulo de Epiſcopis & clericis. l. 8. Imperator Theodoſius. 2 pars. ¶ *Presbyteri citra injuriam quæſtionis teſtimonium dicant, ita tamen, ut falſa*

a *23. q. 4. nimium. §. non omnis. Proverb. 27.* b *Gen. 42.* c *2. Cor. 12.* d *al. amarius.* e *Proverb. 27.* f *Anſ. l. 3. c. 25.* g *rigoroſius.*] *orig.*

a *inconſideratus eſt ad loquendum.) vulg. in verſic. qua dixi.* b *C. l. 2. c. 277.* c *Anſ. l. 3. c. 92.* d *Ioan. Diacon. l. 4. vita. B. Grego. c. 31.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non ſimulent. Cæteri verò clerici, qui eorum a deinde gradum, vel ordinem ſequuntur, ſi ad teſtimonium dicendum petiti fuerint, prout leges præcipiunt, audiantur: ut ſalva tamen ſit litigatoribus falſi actio, ſi fortè Presbyteri, qui ſuo b nomine ſuperioris teſtimonium dicere citra aliquam corporalem injuriam ſunt præcepti, hoc ipſo, quòd nihil metuant, vera ſuppreſſerint. Multò magis enim pœna digni ſunt, quibus quàm plurimum honoris per noſtram juſſionem delatum eſt, ſi occultè c inveniantur in crimine. ¶ Item conſtitutione tertia. coll. nona. d ¶ Presbyteri, ſeu Diaconi, ſi falſum teſtimonium dixerint, ſi quidem in re pecuniaria, divino miniſterio duntaxat per tres annos ſeparati, monaſterio tradantur: ſin in criminali, clericatus honore nudati, legitimis pœnis ſubjiciantur. Cæteri verò clerici communi 1 jure ab officio eccleſiaſtico pulſi, ſine delectu cauſæ legitimè coërceantur.

1 ¶ Communi] *Hæc omnia verba,* communi jure ab officio eccleſiaſtico pulſi, *abſunt à manuſcriptis, ſunt tamen in tranſlatione, quæ habetur in Codice. Nec verò Gratianus ipſa omnia verba aut veteris interpretationis, aut Iuliani, aut Irneris retulit. Quare operæ pretium fuerit novellam ipſam græcam, & vulgatas interpretationes conſulere: exſtant enim aliquæ varietates non contemnendæ.*

C. IV. ¶ *Ad ſanctæ communionis miniſterium* e *non accedat, qui crimen illatum non probat.*

Item Gregorius *Ianuario Epiſcopo lib.3.epiſt.24.*

3 ps EPiphanium 1 Presbyterum quorundam ſacerdotum *f* literis criminaliter accuſatum, cujus nos, ut valuimus, diſcutientes cauſam, nihilque in eo objectorum reperientes, ut ad locum ſuum reverteretur, abſolvimus. Criminis ergo ejus auctores te volumus perſcrutari: & niſi qui eaſdem tranſmiſit epiſtolas, paratus fuerit hoc, quod objecit, canonicis, atque diſtrictiſſimis probationibus edocere, nullatenus ad ſanctæ miniſterium *g* communionis accedat.

1 ¶ Epiphanium] *In epiſtola hæc antecedunt.* Præterea noſti latorem præſentium Epiphanium Presbyterum quorundam, &c.

C. V. ¶ *Quæ pœna delator ſit feriendus.*

Item ex decreto Hadriani Papæ, *h cap. 49.*

DElatori *i* autem lingua capuletur, aut convicto caput amputetur. ¶ Delatores autem ſunt, qui invidia produnt alios.

Habetur inter capitula Hadriani, c.40. allatum, quantum conjicere licet, ex legibus ſæcularibus. Nam in Codice Theod. libro.10. tit. 10. l.2. ferè idem, in libro autem 7. cap. 360. prorſus idem habetur.

C. VI. ¶ *De eodem.* PALEA.

[*Item ex* concilio *k* Eliberitano.]

DElator *l* ſi quis extiterit fidelis, & per delationem ejus aliquis fuerit proſcriptus, vel interfectus, placuit non 1 niſi in fine accipere communionem. Si levior cauſa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit, poſt quinquennii tempora admittatur ad baptiſmum.

1 ¶ Non niſi] *In concilio ipſo, & capitularibus legitur,* nec in fine: *quod in multis ejuſdem concilii decretis reperitur. Quomodo autem hic, & apud Burchardum, atq; Ivonem legitur, convenit canoni 13. Nicani concilii, in quo ſic ſtatutum eſt.* De his, qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua, regularisque ſervabitur, ita, ut ſi quis egreditur è corpore, ultimo & neceſſario viatico minimè privetur. *Hanc controverſiam copioſè explicat Innoc. I. epiſt. 3. c. 2. Exuperio Epiſcopo Toloſano.*

---

a *aliter eum.* b *aliter ſub.* c *aliter ſi in occulto inveniatur crimen.* d *Cod. eod. tit. Authentica ſeq. Presbyteri. Novella 123. §. reverendiſſimis.* e *aliter myſterium.* f *Sardorum.* g *aliter myſterium.* h *In capit. Hadriani. cap. 49.* i *Capit. l.7. c.360. Anſ. l.3. c.88.* k *Capit. l.6. c.244.* l *Burc. l.6. c.27. Ivo p.10. c.156.*

C. VII. ¶ *Qui innocentem falſo crimine maculaverit, ſacerdotis arbitrio pœna diuturna purgetur.*

Item ex octava ſynodo. *a*

SI quis falſum dixerit, vel perſonam innocentis falſo crimine maculaverit, juxta ſacerdotis arbitrium diuturna pœnitentia expurgetur.

¶ *Capiti huic in vulgatis erat præpoſitum nomen palea, quod ſublatum eſt auctoritate omnium vetuſtorum exemplarium, quæ quot collata ſunt. Extat autem in regula monachorum B. Iſidori, c.17.*

C. VIII. ¶ *A communione coërceatur vel ſæcularis, vel laicus, qui eccleſiam, vel clericum per calumniam fatigaverit.*

Item ex concilio Agathenſi, *c.32.*

SI *b* quis verò ſæcularium per calumniam eccleſiam, aut clericum *c* fatigare tentaverit, & convictus fuerit, ab eccleſiæ liminibus, & à catholicorum communione, niſi dignè pœnituerit, coërceatur. *d*

CAVSA VI.

D*Vo fornicatores, & infamia notati, quendam [...] gioſum Epiſcopum de ſimonia accuſare [...] reus alterius provinciæ Archiepiſcopi judicium [...] petit: tandem in probatione deficit accuſator, [...] cogitur ad ſuæ innocentiæ aſſertionem.*

1 *Hic primum quæritur, an crimine irretiti, vel infamia [...] ad hujuſmodi* e *accuſationem ſint admittendi.*

2 *Secundò, ſi Epiſcopus in eos accuſationem vertere [...] ſimplici aſſertioni ſuæ ſit fides habenda.*

3 *Tertiò, ſi liceat ſibi expetere judicium Archiepiſcopi [...] provinciæ.*

4 *Quartò, cujus judicium ſibi ſit expetendum, ſi circa [...] tentiam Epiſcopos ſuæ provinciæ diſcordare [...]*

5 *Quintò, ſi in probatione deficit accuſator, an reus ſit [...] ad probationem ſuæ innocentiæ.*

QVÆSTIO I.

Q*Vòd autem crimine irretiti alios accuſare non [...]* Anacletus Papa *teſtatur, epiſtola ſecunda, Epiſ[...] talia dicens.*

C. I. ¶ *A criminoſis ſacerdos accuſari non permittitur.*

SI ſacerdos ſine crimine eligi præcipitur, nullo[...] ab hominibus criminibus irretitis accuſari aut [...]mniari permittitur, nec ab aliis, quàm ab iis, qui ſine [...]mine ſunt, & juxta 1 electionem ſacerdotes ordina[...] ſunt, & tales per omnia inveniuntur, quales ſacerdo[...] ligi jubentur.

1 ¶ Iuxta electionem] *Sic in omnibus collatis [...]ptis codicibus, præterquam in uno, in quo eſt,* juſta electione. *In vulgatis erat,* juxta electionem canonicam. *In [...] autem ipſa ſic legitur,* & juxta electionem, ſi neceſſitas [...]rit, aut ipſi volendo Domino ſervire elegerint, [...] teſque ſine crimine fieri, & ordinari poſſint, & tales [...] omnia fuerint, quales eligi ſacerdotes jubentur.

C. II. ¶ *Infames, & qui culpis exigentibus ad ſacerdotium provehi non poſſunt, ſacerdotes non accuſent.*

Item Hadrianus Papa *in capitulis, c. 21.*

I. OMnes *f* verò infames eſſe dicimus, quos [...] ſæculi infames appellant, & omnes, qui [...]

---

a *In regula Iſidori c.17.* b *Anſ. l.3. c.116. Bur. l.[...]* *c.362. & p.16. c.6.* c *clerum.] orig.* d *aliàs decr[...]* *hujus.* f *Poly. l.5. tit.1.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN